

รายงานการประชุมการประชุมนานาชาติว่าด้วยการเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจ (EoDB):
การประชุมนานาชาติครั้งที่ ๕ ว่าด้วยการบังคับตามข้อตกลงของราชอาณาจักรไทย
และสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา (The 5th International Conference on Enforcing
Contracts of Thailand and Sri Lanka) ณ โรงแรมริช คาร์ลตัน กรุงเทพฯ สาธารณรัฐเกาหลี
ระหว่างวันที่ ๕-๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘

บทนำ

ในปี ๒๕๕๘ สาธารณรัฐเกาหลีได้ร่วมมือกับประเทศไทยในโครงการเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business – EoDB) ในด้านการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง (Enforcing Contracts) โดยในเดือนเมษายน ผู้แทนจากสาธารณรัฐเกาหลีได้มาเยือนประเทศไทย เพื่อเข้าพบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงกรมบังคับคดี เพื่อหารือและวิเคราะห์การดำเนินการในด้านการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง ในวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๘ ได้มีการจัดการประชุมว่าด้วยการเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจ ด้านคุ้มครองผู้ลงทุนเสียงข้างน้อย และการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาของราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐเกาหลี (๒๐๑๕ Ease of Doing Business Project: Protecting Minority Investors and Enforcing Contracts (Thailand and Korea)) ณ โรงแรมเซอรادتัน แกรนด์ สุขุมวิท ในวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๘ เพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนทำการศึกษาวิจัยเรื่องการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงในมุมมองของนักกฎหมายในประเทศไทยและนักลงทุนต่างประเทศ และต่อมากกระทรวงยุติธรรมของสาธารณรัฐเกาหลี ได้เชิญผู้แทนจากกรมบังคับคดีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการประชุมนานาชาติครั้งที่ ๕ ว่าด้วยการบังคับตามข้อตกลงของราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา (The ๕th International Conference on Enforcing Contracts of Thailand and Sri Lanka) ณ โรงแรมริช คาร์ลตัน กรุงเทพฯ สาธารณรัฐเกาหลี ระหว่างวันที่ ๕-๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘

วาระการประชุม

๑. โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business – EoDB) ของสาธารณรัฐเกาหลี

โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business – EoDB) ของกลุ่มเขตเศรษฐกิจข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก – เอเปก (Asia Pacific Economic Cooperation – APEC) ได้มีการริเริ่มขึ้นในปี ๒๕๕๒ อันมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาธุรกิจในภูมิภาคเอเปก โดยการสนับสนุนเพื่อให้มีการปฏิรูป และสร้างบรรยากาศในการเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจในเขตเศรษฐกิจเอเปก โดยมีเป้าหมายให้มีการปรับปรุงเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ภายในปีพ.ศ. ๒๕๕๔ และร้อยละ ๒๕ ภายในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ ในโครงการนี้ได้เลือกตัวชี้วัดที่สำคัญ ๕ ด้านและเขตเศรษฐกิจที่เป็นผู้นำในตัวชี้วัดนั้นๆ

- ได้แก่
๑. ด้านการจัดตั้งธุรกิจ เขตเศรษฐกิจผู้นำคือ นิวซีแลนด์
 ๒. ด้านการได้รับสินเชื่อ เขตเศรษฐกิจผู้นำคือ ญี่ปุ่น

๓. ด้านการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง เขตเศรษฐกิจผู้นำคือ สาธารณรัฐเกาหลี

๔. ด้านการค้าระหว่างประเทศ เขตเศรษฐกิจผู้นำคือ เขตบริหารพิเศษฮ่องกง และสาธารณรัฐสิงคโปร์

๕. ด้านการขออนุญาตก่อสร้าง เขตเศรษฐกิจผู้นำคือ สาธารณรัฐสิงคโปร์

ดังนั้น รัฐบาลของสาธารณรัฐเกาหลีจึงได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาด้านการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงในกลุ่มเขตเศรษฐกิจเอเปก ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๒ ขั้นตอน คือ ขั้นที่ ๑ การจัดสัมมนาและประชุมเชิงปฏิบัติการ ขั้นที่ ๒ คือ การวิเคราะห์เชิงลึก จัดทำแผนการปฏิบัติงาน และการติดตามผล โดยสาธารณรัฐเกาหลีได้ดำเนินการโครงการดังกล่าวกับเขตเศรษฐกิจต่างๆ อาทิ สาธารณรัฐอินโดนีเซียและสาธารณรัฐเปรู ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ สหรัฐเม็กซิโกและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ในปีพ.ศ. ๒๕๕๗

๒. โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business – EoDB) ของกลุ่มเขตเศรษฐกิจเอเปก

โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business – EoDB) ของกลุ่มเขตเศรษฐกิจเอเปกมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจนั้นมีประสิทธิภาพ (efficient) สามารถเข้าถึงได้โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (accessible) และสามารถเข้าใจได้ง่าย (simple) เพื่อส่งเสริมการลงทุน การดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ โดยโครงการเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจ ด้านการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงโดยสาธารณรัฐเกาหลีนั้น มีแผนการดำเนินงานโดยจะเริ่มจากการกำหนดเขตเศรษฐกิจความร่วมมือ (Designation) ต่อมาสาธารณรัฐเกาหลีและเขตเศรษฐกิจที่ร่วมมือจะทำการวิเคราะห์วิจัยมาตรการที่สามารถปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง (Analysis and research) พร้อมทั้งมีการปรึกษาหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Consultation) และประชุมเชิงปฏิบัติการกับเขตเศรษฐกิจที่ร่วมมือ (Workshop) ขั้นต่อมาสาธารณรัฐเกาหลีจะจัดประชุมที่กรุงโซล (Conference) และดำเนินการติดตามผลการพัฒนาปรับปรุง (Follow-up) โดยได้มีความร่วมมือกับเขตเศรษฐกิจต่างๆดังนี้

สาธารณรัฐเกาหลีได้ร่วมมือกับสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย อันได้แก่ ได้มีการร่างและบังคับใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฉบับใหม่ กำหนดกรอบระยะเวลาสำหรับกระบวนการวิธีพิจารณาความแพ่ง ตัดตั้งระบบคุมสำนวนคดี ก่อตั้งระบบโทษทางปกครองสำหรับผู้พิพากษา (system of administrative sanction on judges)

สาธารณรัฐเกาหลีได้มีการร่วมมือกับสาธารณรัฐเปรู ซึ่งได้มีการพัฒนาก่อตั้งศาลพาณิชย์ (commercial court) ในศาลฎีกา, ให้คำขอยกคำพิพากษา (cassation appeal) ไม่มีผลระงับคำพิพากษาไว้

ชั่วคราว (suspending effect), ยกเลิกกระบวนการให้ศาลชั้นต้นพิจารณาคดีใหม่ (remand system), กำหนดให้การบริหารภาษีดำเนินการร่วมกับการดำเนินงานด้านยุติธรรม

การร่วมมือกับราชอาณาจักรไทย ทำให้เกิดการพัฒนาด้านกฎหมายคือ ได้มีการเพิ่มทุนทรัพย์สำหรับคดีทุนทรัพย์เล็กน้อย (small claim) การเผยแพร่คำพิพากษาต่อสาธารณชน มีการกำหนดดอกเบี้ยภายหลังคำพิพากษา ลดค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กรมบังคับคดีได้มีการจัดตั้งการบริการแบบเบ็ดเสร็จในจุดเดียว (one stop service) ในการให้บริการด้านการบังคับคดีแพ่ง ทั้งการยึดทรัพย์ และการอายัดทรัพย์สิน มีการกำหนดกฎกระทรวงว่าด้วยการขายทอดตลาด นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การทดลองระบบ e-filing ในศาลแพ่ง ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ การส่งหมายโดยใช้ระบบ GPS การแพร่ภาพการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดีทางอินเทอร์เน็ต การพัฒนาความโปร่งใสของการกระบวนการบังคับคดี โครงการนำร่องในการจ่ายเงินกับธนาคารกรุงไทยโดย e-payment และกรมบังคับคดีสามารถจ่ายเงินส่วนแบ่งโดยการโอนผ่านบัญชีธนาคาร

การร่วมมือกับสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ซึ่งได้มีการแก้ไขกรณีตำแหน่งว่างในคณะตุลาการ เพิ่มความแข็งแกร่งให้กับการระงับข้อพิพาททางเลือก ปรับปรุงระบบการอบรมและการจัดสรรผู้พิพากษา การบังคับใช้ระบบการจัดเก็บสำนวนในศาล

การร่วมมือกับประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งได้มีการจัดตั้งกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการมีคำพิพากษาโดยขาดนัด และมีการกำหนดแนวทางสำหรับการกำหนดค่าเสียหาย

การร่วมมือกับประเทศบรูไน ได้มีการจัดตั้งการส่งคำร้องโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-filing), ระบบ e-court และจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษ

การร่วมมือกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ทำให้มีการปรับปรุงการดูแลตรวจตราผู้พิพากษา การขยายการบังคับใช้เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน และการบังคับใช้การจัดตั้งการส่งคำร้องโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-filing) และระบบ e-court

การร่วมมือกับเม็กซิโก ทำให้มีการบังคับใช้การจัดตั้งการส่งคำร้องโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-filing) และการส่งเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-delivery) การปรับให้กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการบังคับคดีกว้างและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น และการปรับปรุงขั้นตอนในการดำเนินคดี

การร่วมมือกับประเทศเมียนมาร์ ทำให้มีการบังคับใช้กระบวนการพิจารณาสำหรับคำร้องที่เกี่ยวกับเงินปรับให้คดีเล็กเข้าสู่ศาลล่างและมีขั้นตอนกระบวนการพิจารณาคดีที่ง่ายขึ้น และก่อตั้งศาลชำนาญพิเศษ

ซึ่งจากการศึกษาวิจัยของแต่ละประเทศข้างต้นจะเห็นได้ว่า การปรับปรุงของแต่ละประเทศจะแตกต่างกันตามบริบทสังคม และสถานะของแต่ละประเทศ ซึ่งโครงการนี้จะศึกษาโครงสร้างและบริบทสังคมของแต่ละประเทศแตกต่างกันไป ทำให้ข้อเสนอจะแตกต่างกันในแต่ละประเทศ

จากการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา ประเด็นที่สำคัญในการพิจารณาวิเคราะห์คือ เวลา ค่าใช้จ่าย และกระบวนการ ซึ่งเป็นประเด็นที่ส่งผลต่อความยาก-ง่ายในการเข้าประกอบธุรกิจในแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตามควรมีการคำนึงถึงมุมมองทางด้านกฎหมาย การเมือง และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศด้วย เนื่องจากการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขของประเทศหนึ่ง อาจจะเหมาะสมสำหรับบริบทของประเทศนั้นๆ ดังนั้น ประเทศต่างๆ จึงควรคำนึงถึงบริบททางสังคมของประเทศตนเอง และนำการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมด้วย

ในส่วนของสาธารณรัฐเกาหลี ได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายพาณิชย์และกฎหมายการคุ้มครองผู้ลงทุน ซึ่งผู้แทนของสาธารณรัฐเกาหลีได้เดินทางไปยังธนาคารโลก ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี สหรัฐอเมริกา เพื่อทำการชี้แจงการปรับปรุงแก้ไขของสาธารณรัฐเกาหลี และเสนอผลการประเมินความยาก-ง่ายต่อการเข้าทำธุรกิจต่อธนาคารโลก ซึ่งผลการประเมินในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ สาธารณรัฐเกาหลีได้อันดับดีขึ้นในด้าน การจัดตั้งธุรกิจ (จากอันดับที่ ๓๔ เป็น ๑๗) การคุ้มครองนักลงทุน (จากอันดับที่ ๕๒ เป็น ๒๑) การแก้ไขปัญหาล้มละลาย (จากอันดับที่ ๑๕ เป็น ๕)

๓. การบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงของราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกาจากมุมมองของธนาคารโลก

การบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงนั้น จะประเมินจาก ๑. ระยะเวลา (Time) ๒. ค่าใช้จ่าย (Cost) ๓. กระบวนการ (Procedures) โดยพิจารณาเฉพาะการระงับข้อพิพาททางธุรกิจ (Resolve the commercial dispute) โดยผ่านกระบวนการทางศาลเท่านั้น โดยตัวชี้วัดในการพิจารณาเฉพาะศาลที่มีเขตอำนาจเหนือคดีตามข้อเท็จจริงสมมติในแบบสอบถามเท่านั้น ไม่รวมถึงกรณีที่นอกเหนือจากกรณีศึกษาสมมติ และการประเมินตามแบบสอบถามนี้จะไม่พิจารณาถึงการระงับข้อพิพาททางเลือกอื่นๆ ความมีคุณภาพของระบบศาล (Due process standard) และเงื่อนไขก่อนเข้าสู่ข้อตกลงที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย แต่ละด้านที่ประเมินนั้น จะคิดคำนวณร้อยละ ๓๓.๓

การประเมินด้านระยะเวลานั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น ๑. ระยะเวลาช่วงการยื่นฟ้องและการบริการ (Filing and Service) ๒. ระยะเวลาช่วงการพิจารณาและพิพากษาคดี (Trial and Judgment) ๓. ระยะเวลาช่วงการบังคับคดี (Enforcement of Judgment)

การประเมินด้านค่าใช้จ่ายนั้น ค่าใช้จ่ายพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายโจทก์จะต้องจ่ายจริงในการดำเนินการ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่โจทก์คาดหวังได้โดยไม่คำนึงว่าในท้ายที่สุดศาลอาจสั่งให้โจทก์ได้รับคืนหากโจทก์เป็นฝ่าย

ขณะคดีแบ่งเป็น ๑. ค่าใช้จ่ายสำหรับทนาย/ที่ปรึกษาทางกฎหมาย (Attorney Fee) ๒. ค่าธรรมเนียมศาล (Court fees) ๓. ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี (Enforcement fees)

การประเมินด้านขั้นตอนนั้นจะพิจารณาจากการดำเนินการใดๆก็ตาม ไม่ว่าจะกำหนดไว้โดยกฎหมายหรือในทางปฏิบัติก็ตาม ระหว่างคู่ความเอง หรือระหว่างคู่ความกับศาลหรือเจ้าหน้าที่ศาล ขั้นตอนเหล่านี้รวมไปถึงขั้นตอนในการยื่นคำร้อง ขั้นตอนในการจัดสรรคดีให้กับผู้พิพากษา ขั้นตอนในการดำเนินคดีจนกระทั่งมีคำพิพากษา และขั้นตอนที่จำเป็นสำหรับการบังคับคดี โดยหากเขตเศรษฐกิจใดมีศาลชำนาญพิเศษในคดีพาณิชย์ (Specialized commercial court) จะได้รับการลดขั้นตอน ๑ ขั้นตอน และหากเขตเศรษฐกิจใดมีการยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-filing) ก็จะได้รับลดขั้นตอน ๑ ขั้นตอนเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ในการจัดอันดับความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจ ๒๐๑๖ จะประเมินจาก ๑. เวลา ๒. ค่าใช้จ่าย และเปลี่ยนการประเมินด้านที่ ๓ เป็นการประเมินเกี่ยวกับโครงสร้างศาลและควมมีประสิทธิภาพของศาล (judicial quality and court infrastructure) โดยการประเมินด้านใหม่ที่เพิ่มเติมมานั้นจะพิจารณาว่าเขตเศรษฐกิจนั้นมีศาลชำนาญพิเศษทางด้านพาณิชย์ (specialized commercial court) ศาลที่พิจารณาคดีเล็กน้อย (small claims court) รวมไปถึงพิจารณาว่ามีกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท อนุญาโตตุลาการ ตลอดจนพิจารณาว่ามีการเข้าถึงคำพิพากษาโดยประชาชนหรือไม่ นอกจากนี้การพิจารณาด้านใหม่ยังพิจารณาถึงการยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-filing) การจัดการสำนวนคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-case management) และกระบวนการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-service)

สำหรับประเทศไทยนั้น ตัวชี้วัดด้านการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงอยู่ในลำดับที่ ๒๕ โดยใช้ระยะเวลารวม ๔๔๐ วัน มีค่าใช้จ่ายคิดเป็นร้อยละ ๑๕ ของทุนทรัพย์ในคดี และมีขั้นตอนจำนวน ๓๖ ขั้นตอน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก

สำหรับประเทศศรีลังกา ตัวชี้วัดด้านการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงอยู่ในลำดับ ๑๖๕ โดยใช้เวลา ๑,๓๑๘ วัน มีค่าใช้จ่ายคิดเป็นร้อยละ ๒๒.๘ ของทุนทรัพย์ในคดี และมีขั้นตอนจำนวน ๔๐ ขั้นตอน

๔. กระบวนการอนุญาโตตุลาการของราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกาจากมุมมองของคณะกรรมการสิทธิการสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (UNCITRAL)

ในแบบสอบถามของการจัดอันดับความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจนั้น จะเป็นกรณีภายในประเทศ ดังนั้น สำหรับคณะกรรมการสิทธิการสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (UNCITRAL) จะเป็นมุมมองการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะมีความแตกต่างกับการค้าภายในประเทศ อาทิ จำนวนทุนทรัพย์จะสูงขึ้น คู่ความจะอยู่คนละเขตอำนาจศาลกัน ข้อพิพาทส่วนใหญ่แล้วจะไม่ระงับโดยกระบวนการทางศาล การระงับข้อพิพาททางเลือกต่างๆสามารถบังคับใช้ได้ โดยเฉพาะการบังคับให้เป็นไปตาม

คำตัดสินของอนุญาโตตุลาการ ซึ่งจะทำให้มีประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายที่จะบังคับใช้ ซึ่ง UNCITRAL ได้มีแนวทางในกฎหมายแม่แบบต่างๆ อาทิ

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG) อนุสัญญานี้เป็นกฎเกณฑ์ที่ทำให้เป็นแบบเดียวกันที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยอนุสัญญา CISG ได้กำหนดกฎเกณฑ์หลักเพื่อรองรับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ โดยมีประเทศที่เป็นภาคีในอนุสัญญานี้จำนวน ๘๓ ประเทศ ซึ่งคำนวณได้เป็นร้อยละ ๗๐ ของการค้าระหว่างประเทศทั่วโลก

อนุสัญญาว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ (United Nations Conventions on The Use of Electronic Communications in International Contracts) เป็นอนุสัญญาที่มีจุดประสงค์เพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจน และเอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่จะต้องใช้การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อค้าขายระหว่างประเทศ อนุสัญญานี้มีประเทศภาคีจำนวน ๖ ประเทศ และมีประเทศลงนามในอนุสัญญาแล้ว ๑๔ ประเทศ โดยประเทศไทยและสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกาได้แสดงเจตนารมณ์ว่าจะเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญานี้ในอนาคตด้วย

อนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับและใช้บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ (Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards) หรือ อนุสัญญานิววยอร์ก (New York Convention) ซึ่งประเทศไทยและสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกาเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาดังกล่าว แต่มีการบังคับใช้ที่จำกัด โดยเฉพาะในปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีการยอมรับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศแล้วหลายคดีด้วยกัน แต่ข้อมูลดังกล่าวไม่สามารถเข้าถึงได้โดยสาธารณะ ดังนั้น จึงควรมีการเผยแพร่คำพิพากษาของศาลให้เข้าถึงได้มากขึ้น

กฎหมายแม่แบบว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ระหว่างประเทศ (UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration) เป็นกฎหมายแม่แบบที่จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๘๕ และได้มีการปรับปรุงในปี ค.ศ. ๒๐๐๖ กฎหมายแม่แบบนี้กำหนดกรอบกฎหมายที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันสำหรับการรองรับข้อพิพาทพาณิชย์ระหว่างประเทศอย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยประเทศไทยและสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกามีกฎหมายเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการอยู่แล้ว ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะให้นำกฎหมายแม่แบบนี้มาปรับใช้กับประเทศของตน

๕. การบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงของประเทศไทย

จากมุมมองของนักกฎหมายประเทศไทยนั้น ประเทศไทยมีทั้งกรณีคดีมโนสาเร่ และคดีแพ่ง ซึ่งจากแบบสอบถามของธนาคารโลกนั้น กรณีศึกษาสมมติมีจำนวนทุนทรัพย์ ๓๒๗,๐๖๑ บาท ดังนั้นจึงเกินจำนวน

ทุนทรัพย์ของคดีมีโนสาเร่ที่กำหนดไว้ที่ ๓๐๐,๐๐๐ บาท การดำเนินคดีตามกรณีศึกษาสมมติของธนาคารโลก จึงเป็นกรณีคดีแพ่งปกติ ดังนั้นการประเมินของธนาคารโลกนั้น จึงได้มีการประเมินว่า ประเทศไทยใช้ระยะเวลาในการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง รวม ๔๔๐ วัน มีค่าใช้จ่ายคิดเป็นร้อยละ ๑๕ ของทุนทรัพย์ในคดี และมีขั้นตอนจำนวน ๓๖ ขั้นตอน

จากการประเมินของนักกฎหมายประเทศไทยนั้น หากเป็นกรณีคดีมีโนสาเร่ จะมีระยะเวลา ๑๙๕ - ๒๕๕ วัน มีค่าใช้จ่ายคิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓๕ และมีขั้นตอนจำนวน ๒๒ ขั้นตอน (อาจเพิ่มได้ประมาณ ๒ ขั้นตอน หากมีการเลื่อนคดี) หากเป็นกรณีคดีแพ่ง จะมีระยะเวลา ๒๒๗ - ๓๑๗ วัน มีค่าใช้จ่ายคิดเป็นร้อยละ ๑๒.๖๕ และมีขั้นตอนจำนวน ๓๑ ขั้นตอน (อาจเพิ่มได้ประมาณ ๓ ขั้นตอน หากมีการเลื่อนคดี) โดยระยะเวลาบังคับคดีจำนวน ๗๕ วันนั้น เป็นเป้าหมายของกรมบังคับคดี ซึ่งอาจทำได้หากมีกำลังคนมากขึ้น

ผู้บรรยายได้เสนอแนวทางในการพัฒนาด้านการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงของประเทศไทยได้แก่ ๑. ควรมีการสนับสนุนให้ใช้กระบวนการพิจารณาคดีมีโนสาเร่มากขึ้น โดยควรแก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มจำนวนทุนทรัพย์ของคดีมีโนสาเร่ เพื่อให้เข้ากับเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน ๒. ศาลควรสนับสนุนให้มีการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น โดยออกหลักเกณฑ์เพื่อไม่ให้มีการประวิงคดี ๓. ควรมีการสนับสนุนการระงับข้อพิพาททางเลือก โดยอาจพิจารณาจากหลักกฎหมายของสหราชอาณาจักร และ ๔. ควรมีการพัฒนาเพื่อรองรับระบบอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป

จากมุมมองของนักกฎหมายระหว่างประเทศนั้น ได้เสนอว่าควรมีการสนับสนุนการเข้าประกอบธุรกิจในประเทศโดยการจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษสำหรับพาณิชย์ หรือศาลสำหรับข้อพิพาทเล็กน้อย ซึ่งในประเทศไทยมีศาลแขวงซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีที่มีทุนทรัพย์ต่ำอยู่แล้ว ดังนั้น จึงควรสนับสนุนกระบวนการพิจารณาคดีดังกล่าว โดยอาจขยายจำนวนทุนทรัพย์สำหรับคดีมีโนสาเร่ออกไป เช่นเดียวกับข้อเสนอแนะของนักกฎหมายไทย อย่างไรก็ตาม ได้เสนอแนะให้ประเทศไทยพิจารณาระบบการพิจารณาคดีสำหรับข้อพิพาทเล็กน้อยซึ่งมีกระบวนการเฉพาะ และมีขั้นตอนน้อยกว่าคดีแพ่งทั่วไป เช่นในประเทศเกาหลี หรือประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

นอกจากนี้ควรมีการสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงคำพิพากษาได้ (publication of judgment) เพื่อให้ประชาชนสามารถตระหนักถึงคำพิพากษาที่เป็นแนวทาง (awareness of precedent) และควรสนับสนุนให้มีการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น (electronic service of process) ตลอดจนควรสนับสนุนให้มีการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกด้วย

๖. การบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงของสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา

จากมุมมองของนักกฎหมายศรีลังกานั้น จะเห็นได้ว่า การบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงของประเทศไทยศรีลังกามีอุปสรรคจากการเลื่อนคดีที่คู่ความสามารถเลื่อนคดีได้โดยไม่จำกัด อันทำให้ระยะเวลาในการพิจารณา

คดีล่าช้าออกไปอย่างมาก รวมทั้งปัญหาในการขาดผู้เชี่ยวชาญ เช่นการขาดผู้พิพากษาที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายพาณิชย์ หรือการขาดนักกฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี

นักกฎหมายศรีลังกาได้เสนอวิธีการในการแก้ไขปัญหาคือ การแก้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยดูแนวปฏิบัติที่ดีของประเทศอื่น โดยเฉพาะจะต้องให้มีการควบคุมกรณี หากมีการประพดติมิชอบแล้ว นั้น ผู้พิพากษาหรือเจ้าหน้าที่ที่ประพดติมิชอบจะต้องได้รับการลงโทษ

จากมุมมองของนักกฎหมายระหว่างประเทศนั้น เห็นว่าศรีลังกาใช้ระยะเวลาในการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง ๑,๓๑๘ วัน มีค่าใช้จ่ายคิดเป็นร้อยละ ๒๒.๘ และมีขั้นตอนจำนวน ๔๐ ขั้นตอน โดยอุปสรรคส่วนใหญ่คือ การมีระบบกฎหมาย (legal system) ที่ทำให้คู่ความสามารถเลื่อนคดีได้เรื่อยๆ ดังนั้น ข้อเสนอแนะคือมาตรการเพื่อทำให้การพิจารณาคดีนั้นรวดเร็วยิ่งขึ้นได้แก่ ๑. การกำหนดแนวทางการปฏิบัติ (guidelines) โดยอาจพิจารณาจากแนวทางการปฏิบัติของประเทศอื่นๆ ๒. การกำหนดวันสิ้นสุดการดำเนินคดี ๓. การกำหนดให้มีศาลสูงคดีพาณิชย์เพิ่มมากขึ้น ๔. การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้มากยิ่งขึ้น ๕. การทำให้มั่นใจมากยิ่งขึ้นในการยอมรับและบังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ๖. การปรับปรุงกระบวนการพิจารณาคดีข้อพิพาทเล็กน้อย ๗. การจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษเพื่อให้บุคลากรมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

๗. ศึกษาดูงาน ณ ศูนย์สารสนเทศ ศาลฎีกาของสาธารณรัฐเกาหลีใต้ เขตบุนดง เมืองของนัมจังหวัดคยองกี (Supreme Court IT Center, Bundang-gu, Seongnam-si, Gyeonggi-do)

ศูนย์สารสนเทศ ณ เขตบุนดง เมืองของนัม เป็นศูนย์สารสนเทศหลักของจังหวัดคยองกี มีโครงข่ายเชื่อมต่อกันทั่วทั้งประเทศ และมีศูนย์สารสนเทศคู่ขนานอยู่ที่เมืองแดจอน ซึ่งสำรองข้อมูลไว้เหมือนกันทุกประการ โดยศูนย์สารสนเทศในภาพรวมนั้น มีเจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติงานจำนวน ๑๒๐ คน และจัดจ้างพนักงานจากภายนอก (outsourc) จำนวน ๑,๐๑๐ คน และมีเครื่องแม่ข่าย (server) จำนวน ๗,๖๕๓ เครื่อง โดยศูนย์สารสนเทศนั้นมีอยู่ ๔ ที่ด้วยกัน ได้แก่ ๑. ศูนย์สารสนเทศ เขตบุนดง ๒. ศูนย์สารสนเทศเมืองแดจอน ๓. ศูนย์สารสนเทศเมืองปูซาน และ ๔. ศูนย์สารสนเทศเมืองกวางจู โดยศูนย์สารสนเทศเขตบุนดงและศูนย์สารสนเทศเมืองแดจอนนั้น จะมีข้อมูลเหมือนกัน เพื่อเป็นการสำรองข้อมูลไว้ในกรณีฉุกเฉิน

เริ่มแรกในการก่อตั้งศูนย์สารสนเทศ ได้มีการศึกษาการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้กับกระบวนการพิจารณาคดีของศาลตั้งแต่ปีค.ศ. ๑๙๗๙ (พ.ศ. ๒๕๒๒) โดยการร่วมมือกับสถาบันชั้นสูงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกาหลี (Korean Institute of Science and Technology - KIST) ต่อมาได้มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบจัดการสำนวน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้พิพากษาในการบริหารจัดการสำนวน และสามารถออกคำพิพากษาทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ เหตุผลที่สาธารณรัฐเกาหลีได้มีการพัฒนาระบบ e-court นี้ เนื่องจากสาธารณรัฐเกาหลีได้มีการพัฒนาทางด้านอิเล็กทรอนิกส์

เป็นอย่างมาก โดยได้มีการพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (ultra high speed internet) ระบบอัตโนมัติทางอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี โทรศัพท์มือถือประเภทสมาร์ทโฟน และระบบ social network ดังนั้นวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์จะเป็นทางเลือกนอกเหนือไปจากกระดาษ ดังนั้นจึงได้มีการก่อตั้ง ศูนย์สารสนเทศอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. ๒๐๐๘ (พ.ศ. ๒๕๕๑) และได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องเช่น การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในห้องพิจารณาคดี (e-trial) อาทิ การสืบพยานผ่านจอภาพ (Video witness hearing system), การใช้ระบบยื่นคำร้องผ่านทางอินเทอร์เน็ต (e-filing) เป็นครั้งแรกในศาลทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งในปัจจุบันระบบ e-filing ได้มีการใช้กับคดีทรัพย์สินทางปัญญา คดีแพ่ง คดีปกครอง คดีไม่มีข้อพิพาท คดีล้มละลาย ตลอดจนการขายทอดตลาดและการบังคับคดี กล่าวคือปัจจุบันได้ใช้ระบบ e-filing กับคดีทุกประเภท ยกเว้นคดีอาญา เนื่องจากจากคดีอาญานั้นจะต้องมีการเชื่อมต่อข้อมูลกับทางอัยการ ดังนั้นขณะนี้จึงยังไม่สามารถทำได้

นอกจากจะพัฒนาระบบปฏิบัติการแล้ว ศูนย์สารสนเทศยังตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันข้อมูล โดยมีศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ (IT Center Data System) เพื่อทำหน้าที่ในการเฝ้าสังเกตการณ์ตลอด ๒๔ ชั่วโมง เพื่อป้องกันการจารกรรมข้อมูล หรือการถูกโจมตีทางอินเทอร์เน็ต โดยในศูนย์ข้อมูลสารสนเทศจะมีกล้องวงจรปิดทั้งในห้องสังเกตการณ์และในห้องเครื่องแม่ข่าย (server) นอกจากนี้ การให้บริการข้อมูลแก่สาธารณชนยังต้องคำนึงถึงกรณีข้อมูลส่วนบุคคลด้วย โดยหลักแล้ว ผู้ที่จะเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้คือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้น ระบบจึงมีกระบวนการเข้ารหัสลับ (encryption) และการกรอกเลขประจำตัว (identification number) พร้อมทั้งมีคณะทำงานที่คอยดูแลเรื่องการเข้าถึงข้อมูล

การมีระบบอิเล็กทรอนิกส์นี้ ทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ โดยช่วยลดเวลาและค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังทำให้เกิดความรวดเร็วและความแม่นยำมากยิ่งขึ้น โดยประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทันที (real time) ตลอดจนส่งเสริมความโปร่งใสในการทำงานของเจ้าหน้าที่ และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอีกด้วย

๘. ประโยชน์ที่ได้รับและข้อเสนอแนะที่จะดำเนินการต่อไป

ประเทศไทยได้รับประโยชน์จากข้อเสนอแนะจากทั้งนักกฎหมายจากประเทศไทย นักกฎหมายระหว่างประเทศ ธนาคารโลก ตลอดจนคณะกรรมการสิทธิการสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (UNCITRAL) ในการพัฒนาปรับปรุงการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคำแนะนำในการพัฒนาในขั้นตอนของกระบวนการศาล อันได้แก่ การปรับปรุงกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับคดีมโนสำเนาเพื่อขยายจำนวนทุนทรัพย์ให้สามารถใช้ได้มากขึ้นและช่วยในการลดขั้นตอนตลอดจนเวลาในการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง การปรับลดขั้นตอนต่างๆที่ไม่จำเป็นเพื่อความรวดเร็วในการพิจารณาคดี รวมไปถึงการออกหลักเกณฑ์ต่างๆเพื่อป้องกันคู่ความประวิงคดี การนำคำพิพากษาของศาลออกเผยแพร่เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงคำพิพากษา และสามารถตระหนักคำพิพากษาได้ อีกทั้งการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้

กับการทำงาน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และลดขั้นตอนค่าใช้จ่ายสำหรับประชาชน อีกทั้งสนับสนุนการใช้การระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยในชั้นศาลให้มากขึ้น โดยอาจพิจารณาจากหลักกฎหมายของสหราชอาณาจักรเป็นต้นแบบ ดังนั้นประเทศไทยจึงควรนำข้อเสนอแนะต่างๆดังกล่าว เพื่อนำมาพิจารณาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทสังคมของประเทศไทย ในการนี้ได้มีท่านผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ผู้พิพากษาศาลล้มละลาย และผู้พิพากษาศาลแพ่ง เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ด้วย โดยการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป จะต้องร่วมมือกับสำนักงานก.พ.ร. เพื่อเป็นหน่วยงานที่ช่วยผลักดันและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ กรมบังคับคดีจึงจะเสนอให้สำนักงานก.พ.ร. นัดประชุมผู้แทนประเทศไทยที่เข้าร่วมในการประชุมครั้งนี้เพื่อหารือถึงแนวทางการนำข้อเสนอแนะต่างๆข้างต้นมาดำเนินการต่อไป